herpy

SALAMANDRAR

Rough-skinned Newt

Taricha granulosa

Taricha granulosa är en 13-22 cm lång vattensalamander från Nordamerikas Stillahavskust, med mörk, grynig rygg och skarpt orange buk. Huden innehåller tetrodotoxin, ett av de kraftigaste gifterna hos groddjur, och djuret är dödligt giftigt om det sväljs. Arten växlar mellan vatten och land, kan hållas i vatten hela året och ska hållas svalt.

Familj: Salamandridae Tidigare namn: *Salamandra granulosa; Triturus granulosus; Triturus similans*

Kraftig hudgift

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**13-22 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**12-18 år**
Aktiv	**På dagen och på natten**
Levnadssätt	**Semiakvatisk**
Biotop	**Våtmark och tempererad skog och äng**
Hudgift	**Kraftig** Undvik hudkontakt och tvätta händerna noga efter arbete i terrariet
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Larver i vatten**
Äggläggning	**I vatten**
Könsmogen	**48-60 mån.**
Ägg per säsong	**7-30**
Kläckning	**21-42 dagar**
Larvtid	**60-150 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Små vattendjur (dafnier, myggolarver)**
Yngelvård	**Ingen**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 30 × 40 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**18-21 °C**
Temperatur, natt	**14-18 °C**
Luftfuktighet	**80-95 %**
Vatten	**Akvaterrarium** djup 20-30 cm
UVB	**Behövs inte**
Föda	**Insekter, färdigfoder och maskar/sniglar**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Taricha granulosa är en kraftig vattensalamander med rundad nos och grynig hud. Vuxna djur är 13-22 cm långa, svansen inräknad, och hanarna är större än honorna. Ryggen är ljusbrun, oliv, rödbrun eller nästan svart, och buken är gul till orange. Ögonen är små med gul iris och mörka ögonlock, och sedda ovanifrån sticker de inte ut över huvudets kontur. Gomtänderna sitter i ett V-format mönster. Det skiljer arten från *Taricha torosa*, som den ofta förväxlas med; den har större ögon, ljust nedre ögonlock och Y-formade gomtänder.

Under yngeltiden blir hanens hud slät, ljusare och svampig, kloaken sväller, svansen blir bredare och plattare, och tårna får svarta, hornartade kuddar. Honan förändras bara lite; hennes kloak blir kägelformad. Vattenlevande honor kan likna hanar i yngeltid, eftersom de får ljusare och slätare hud, svanskam och större kloak, men tecknen är svagare.

Huden innehåller tetrodotoxin, ett nervgift som arten troligen bildar med hjälp av bakterier på huden. Giftet finns också i musklerna, blodet och äggen, medan larverna inte är giftiga. Mängden varierar mycket från bestånd till bestånd, men ett enda djur kan innehålla tillräckligt med gift för att döda flera vuxna människor, och en människa har dött efter att ha svalt en salamander. Vid vanlig hantering är djuret ofarligt för de flesta, men giftet kan irritera hud och slemhinnor, och gnuggas ögonen efteråt gör det mycket ont. Giftet kan också tränga in genom ett sår. När djuret hotas svanar det i ryggen, böjer huvudet och svansen uppåt och visar den orange buken.

Två underarter är beskrivna: *T. g. granulosa* och den mörkare *T. g. mazamae* från Crater Lake i Oregon. Liknande mörka djur finns också i Alaska, och många räknar därför inte *T. g. mazamae* som giltig. I handeln blandas *T. granulosa* och *T. torosa* ofta ihop, trots att skötseln av de två arterna är olika. Arten kan bli 12-18 år.

Utbredning och livsmiljö

Taricha granulosa lever längs Nordamerikas Stillahavskust, från sydöstra Alaska norr om Juneau, genom British Columbia, Washington och Oregon till Santa Cruz County söder om San Francisco Bay i Kalifornien. Den finns också på många öar utanför kusten, bland annat Vancouver Island. Öster om Cascadebergen är den sällsynt. Isolerade bestånd i Idaho och Montana härstammar troligen från utsatta djur.

> **Naturlig utbredning:** USA och Kanada.

LIVSMILJÖ

T. granulosa lever i skogar och skogskanter, där djuren gömmer sig under ruttna stammar, stenar och lövförna, och återvänder till vattnet för att föröka sig. Vattenlevande vuxna finns i dammar, sjöar, vattenhål i vattendrag och långsamma delar av åar och floder och undviker stark ström. Arten finns från havsnivå upp till cirka 2700 m och i vatten ner till 12 m djup.

Levnadssättet varierar mycket mellan bestånden. Många djur blir vattenlevande på sommaren under torra perioder, i vissa bestånd stannar hanarna i vattnet hela året, och vissa djur lever hela livet i vatten. Högt belägna bestånd behåller ibland gälarna som vuxna. Vissa bestånd är aktiva på dagen, andra gömmer sig på dagen och är aktiva på natten. De nyförvandlade ungarna lämnar vattnet och kommer tillbaka först efter flera år.

Skötsel

TERRARIET

Taricha granulosa är den mest vattenlevande arten i släktet. Djuren växlar mellan land och vatten, vissa i månader eller år i taget, men från omkring ett års ålder kan de hållas i vatten hela året. Uppställningen är därför ett akvaterrarium med djupt vatten och en plats där djuren lätt kan kravla upp. Ett par vuxna djur ska ha minst 60 × 30 × 40 cm, och på samma bottenyta kan också fyra halvvuxna djur på omkring 12 cm hållas.

Vattnet ska vara 20-30 cm djupt och gärna djupare. Flytande bark, korköar, stenar eller rötter som bryter vattenytan ger djuren möjlighet att ta sig upp ur vattnet. Tät beväxt med vanliga vattenväxter är nödvändig: den ger skydd, och honan använder den vid äggläggningen. Bottnen i vattnet ska vara bar eller täckt av stora stenar, eftersom grus och småsten kan sväljas. Djuren är bra på att fly, så locket ska sitta fast.

Djuren är fredliga mot varandra, också vid utfodring, och de förgiftar inte varandra. Håll arten för sig själv: andra djur som försöker äta den kan dö av giftet.

TEMPERATUR

Taricha granulosa älskar svalka. På sommaren hålls vatten och luft på 18-21 °C. Blir det varmare, upp mot 24 °C, söker djuren sig upp på land; längre perioder över 21 °C bör undvikas. Nattemperaturen är inte dokumenterad; en sänkning på 2-4 °C passar arten.

På vintern sänks temperaturen till 5-12 °C. Den svala vintern är nödvändig för att djuren ska föröka sig följande vår. Unga djur kan hållas vid rumstemperatur den första vintern, så att de växer snabbare. Placera akvariet svalt, utan direkt sol och utan värmelampor.

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Landdelen och gömställena ovanför vattnet ska vara fuktiga, men inte dyblöta. Luftfuktigheten är inte mätt för arten; ett akvaterrarium med lock och fuktiga gömställen ger omkring 80-95 %. God ventilation förebygger hudinfektioner.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Vattnet ska vara 20-30 cm djupt, och djupare vatten skadar inte: det är nästan omöjligt att ge arten för djupt vatten i ett vanligt akvarium. Ett inkört filter med svag ström håller vattnet rent, eftersom arten lever i stillastående eller långsamt rinnande vatten. Använd kranvatten behandlat mot klor och kloramin; destillerat och avjoniserat vatten används inte.

Kontrollera ammoniak och nitrit, byt en del av vattnet regelbundet och ta bort foderrester, så att vattnet inte förorenas.

LJUS OCH UVB

Arten behöver inte UVB. Vanligt dagsljus i rummet eller ett svagt lysrör på dagen och mörker på natten räcker. Akvariet får inte stå i direkt sol, och värmelampor ska undvikas.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Taricha granulosa är ett opportunistiskt rovdjur. I naturen äter den tånglöss, insekter, sniglar, iglar, grodyngel och groddjurs- och fiskägg. I fångenskap tar den små syrsor, daggmaskar, kompostmaskar, vaxmottslarver, mjölmaskar, mygglarver och fryst foder, och djuren hittar fodret lika mycket med lukt som med rörelse.

I förhållande till storleken tar arten bara små bitar, så större daggmaskar skärs i bitar. Fiskfoder i form av öringpellets tas gärna och är en enkel baskost som ger många ägg. På land ges syrsor, gråsuggor och liknande foderdjur i lagom storlek. Mata två till tre gånger i veckan under sommarhalvåret och sällan på vintern, och ta bort oätet foder ur vattnet. Insekter som ges på land pudras med kalk och vitaminer en till två gånger i veckan.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott Läs mer: Uppfödning av grodyngel

BETEENDE OCH HANTERING

Aktiviteten varierar: vissa djur är framme på dagen, andra gömmer sig under rötter och stenar och jagar på natten. Under yngeltiden håller hanen fast om honan i parningsgreppet, som kan vara från timmar till flera dagar. Det ser våldsamt ut, men djuren drunknar inte och kommer upp efter luft tillsammans. Hanar tar också tag i andra hanar, andra arter, fiskar och föremål som luftslangar.

Hantera bara djuret när det är nödvändigt och tvätta händerna efteråt.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Djuren blir könsmogna efter 4-5 år i naturen. I fångenskap går det ofta fortare, eftersom de får rikligt med foder. Könen skiljs lättast under yngeltiden: hanen har bredare svans, uppsvälld kloak med en mörk rand, hornartade kuddar på bakben och tår och en plattare buk än honan.

PARNING

I naturen förökar sig arten alla månader utom november. Lågt belägna bestånd förökar sig från februari till maj, högt belägna från sen vår till tidig höst. I fångenskap börjar parningen när vattnet värms upp igen efter vintervilan, och ibland igen på hösten.

Hanen griper honan ovanifrån, gnuggar hennes huvud med hakan och stryker hennes buk och sidor med bakbenen. Parningsgreppet kan vara från timmar till flera dagar. Till sist släpper han taget, avsätter ett spermapaket och leder honan till det, så att hon kan ta upp det med kloaken.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGG OCH LARVER

Honan börjar lägga ägg några veckor efter parningen. Hon lägger äggen ett och ett och fäster dem på vattenväxter, rötter, grenar och stenar, ofta strax under ytan. Äggläggningen pågår under flera veckor och kan sättas igång genom att kyla vattnet med ett vattenbyte. Äggen är giftiga som de vuxna. Antalet ägg per säsong är inte dokumenterat. Siffran i rutan är lånad från *Taricha torosa*, där en äggklump rymmer 7-30 ägg, och anger inte hur många ägg en hona lägger sammanlagt.

De vuxna äter äggen, så de tas ut tillsammans med växten eller stenen de sitter på. Svamp på äggen är sällsynt. Larverna hålls i små grupper i 5 cm vatten eller i ett akvarium med normalt vattenstånd och luftsten, utan för många djur. De är rovdjur och får först det minsta levande fodret, sedan dafnier och röda, vita och svarta mygglarver. Det finns ingen yngelvård.

METAMORFOS

Äggen kläcks efter 3-6 veckor, beroende på temperaturen. I fångenskap genomgår larverna metamorfos efter 2-4 månader vid en längd på cirka 5 cm; i naturen tar det 4-5 månader, och i högt belägna bestånd övervintrar larverna och genomgår metamorfos först följande vår eller sommar. Gälarna krymper och huden ändrar struktur. Ställ behållaren på sne, så att det bildas en ramp och ungarna kan kravla upp på land.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nyförvandlade ungarna hålls på land, i en ren behållare på fuktigt hushållspapper eller i ett terrarium med mossa, med gömställen under bark och stenar. Ge små foderdjur som gråsuggor och små syrsor, och håll substratet fuktigt och svalt. Efter omkring ett år kan ungarna vänjas vid att leva i vatten; vattnet ska vara grunt i början, så att de inte drunknar.

Hälsa och vanliga misstag

Arten är härdig, men dessa problem är vanliga:

- För varmt vatten: över 21 °C under längre tid är stressande.
- Dålig vattenkvalitet: ammoniak och nitrit kräver ett inkört filter och regelbundna vattenbyten.
- Fetma hos vuxna djur, eftersom arten äter allt: mata måttligt.
- Sväljt grus eller småsten kan ge förstoppning och tarmvred.
- Uttorkning av landdelen: håll den fuktig.
- Hudinfektioner vid dålig ventilation.

Artens gift är dödligt om djuret sväljs. Håll salamandern utom räckhåll för barn och husdjur, tvätta händerna grundligt efter all kontakt med djur, vatten eller inredning, och rör inte vid ögon eller mun innan händerna är tvättade.

Salamandrar kan bära svampsjukdomen Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*), som är dödlig för många arter. Sätt nya djur i karantän i minst 60 dagar och tvätta händer och redskap mellan behållarna.

Gå till en veterinär med kunskap om groddjur om djuret avvisar foder under längre tid, har öppna sår eller lutar åt ena sidan när det simmar.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.